

Esimehe veerg

“Talvekülm on mööda läinud, kena kevade on käes” – see laulusalm sobib praeguses meeleolus nii mesinikele kui arvatast ka mesilastele üsna hästi. Palju seda külma küll möödunud talvel just polnud, aga lund tuli veel märtsi viimasel nädalal lausa kotiga. Nüüd on vast lõplikult kevad käes ja uus mesindussuvi silmapiiril paistmas.

Kuidas mesilaspered ületalve tulid – see on mesinike kevadistel kohtumistel üks sagedasemaid küsimusi. Loodame lähiajal selle kohta mesinikelt täpsemaid andmeid koguda. Üldiselt üle Eestimaa vaadates polnud mesilaste talvitusel vist väga vigagi. On neid mesinikke, kes rahulolevalt kinnitavad, et kõik pered või enamik neist jõudsid elu ja hea tervise juures kevadesse. Kuid mõnes mesilas tuli ette ka seda, et pooled pered või enamgi ei elanud talve üle. Tean paraku ka paari mesilat, kus enam kui kümnest perest ei jõudnud kevadesse mitte ühtki ...

Mis võis olla mesilasperede hukkumise põhjuseks? Põhiline vaenlane oli ilmselt varroalest, kes eelmise pika suvega jõudsalt paljunes, suve teisel poolel hauet kahjustas ja selle tulemusena talvituma minevate noorte mesilaste elujõudu kärpis. Hilissügisene varroatoosiravi võis küll peredes lestad rajalt maha võtta, aga napi eluressursiga mesilased ei suutnud talve üle elada. Suur hulk mesilasi lendas juba hilissügisel soojematel päevadel tarust välja surema. Kevadeks olid sellistes tarudes söödavarud alles, kuid polnud mesilasi ega ka suuremat langetist.

Mesilasperede hukkumise põhjuseks võis olla ka nälga või sööda kristalliseerumine kärgedes. Nälga võisid jääda eelkõige need pered, kus väga varase haudme tõttu kulus tavalisest palju rohkem talvesööta. Teisalt eelmisel

suvel kogutud mesi oli mõnes Eesti piirkonnas tavatult glükoosirikas, nii et kaldu pärast vurrutamist väga kiiresti kristalliseeruma. Kui mesilasperedesse jäi talveks rohkesti sellist mett, võis talvesööta juba sügisel kärgedes kristalliseeruda. Kuna mesilased talvel ei suuda meekristalle veega niisutades sulatada, võis mesilaspere täis söödakärgedel nälga surra.

Kesk- ja Põhja-Euroopa maade kohta saabuvad esmased teated ütlevad, et seal olid mesilaste talvekaod kohati üsna suured. Näiteks Ungaris on talvel piirkonniti hukkunud kuni 40–50% mesilasperedest, Poolas vastavalt kuni 35–40%. Murelikke teateid on tulnud ka Taanist ja Rootsist. Leedu lõunapoolsetes piirkondades on kohati tavalisest suuremad talvekaod (kuni 20%), aga põhja pool Läti piiri lähistel oli talvine hukkumine tavapärasel tasemel 8–10%.

Mesilasperede talvise hukkumise peamiseks põhjuseks Kesk- ja Põhja-Euroopa maades loetakse varroatoosi. 2007.a suvi oli varroalestate arenguks soodne ja varroalestate koormus suve lõpus kasvatatud talvemesilastele oli väga suur. Selle tõttu talvituma läinud mesilaspered nõrgenesid ja osaliselt hukkusid-hääbusid juba hilissügisel. Lisaks raskendas kohati mesilaste talvitumist ka nosematoos. Sealhulgas levib Euroopa maades mesilastes üha laialdasemalt india mesilastelt pärinev ohtlikum nosematoosivorm, mida praeguseks leidub ilmselt ka Eestis.

Mesinikud on üldiselt teadmishimulised ja koguvad mitmel erineval viisil tarkust ja kogemusi, et mesilastega toimetamine paremini korda läheks. Oma vigadest õppimine on üks võimalusi, aga siis võib kooliraha kalliks kujuneda. Mõistlikum on teiste tarkusest ja nõuannetest endale kasulikke välja

noppida. Mesindusprogrammi raames toimub EML toetusel rohkesti mesinduspäevi ja –õppusi nii mesinike seltsides kui ka piirkondlikul või vabariiklikul tasemel. Programmi toel ilmunud mitmesugused teabematerjalid, selle hulgas Antu Rohtla nõuandevihikud ja muud EML väikestruktsioonid on kasulik lisalugemine igale mesinikule.

Märtsikuu lõpupäevil jõudis mesinike lugemislauale soome keelest tõlgitud väärtrükis “Praktiline mesindus”, mille tuumakat sisu toob esile ka värvirikas ja kaunis illustreeriv vorm. EML kevadkoosolekul esitles ja tutvustas seda raamatut peaautor Lauri Ruottinen. Meie mesinikke rõõmustab kindlasti see, et eestikeelne raamat ei jää trükitehniliselt kvaliteedilt kriipsugi alla soomekeelsele originaalile.

Kevad on hoogu võtmas ja mesinikul tuleb oma mesilasperedele üha rohkem aega ja tähelepanu pühendada. Juba õitsevad pajud ja remmelgad, ka paiseleht kolletab põlluservas. Kui ilm vähegi lubab, teevad mesilased usinat korjettööd. Päikeselisel hommikupolikul tullakse lennult raskete õietolmukoormatega. Ka nektarit tuakse tarusse omajagu – kui pärastlõunal või õhtul mesipuude juures peatuda, tõuseb lennuavadest magusat meevalmistamise lõhna.

Nüüd tuleb mesinikul oma mesilastele abiks olla, et nende arenguks võimalusi luua. Kindlasti tuleb hoolt kanda, et haigused või kahjurid mesilastele liiga teha ei saaks. Varroalestate arvukusel ja ka teiste mesilashaiguste ilmnemise võimalikul ohul tuleb silm peal hoida. Siis on loota, et tugevatest ja tervetest peredest suvel ka korralik meesaak vurri jõuab.

Aleksander Kilk
EML juhatuse esimees

Millest räägiti EML kevadkoosolekul

Kokku saadi 29. märtsil vanas kohas, Vabariiklikus Toidu- ja Vetlaboratooriumi saalis Väike-Paala tänavas Tallinnas.

Pärast ootamatuid muudatusi päevakorras (VTA Toidubüroo juhataja Tiina Mällo ei saanud kohale tulla) otsustati alustada EML aruandekoosolekuga. Protseduuriliste toiminguid järel kuulati juhatuse esimehe Aleksander Kilgi aastaaruannet.

Ettekandja andis **ülevaate juhatuse tegevusest** ja tööjaotusest liikmete vahel, peatus lähemalt möödunud perioodi olulisematel arendustegevustel, eelkõige EL ja Eesti riigi poolt toetatava mesindus- ja meepromoprogrammi täitmisel.

Augustis lõppenud mesindusprogrammi 2004 – 2007 raames oli kõige tajutavam aastast enam kui 100 mesinduspäeva, -õppuse või -loengu toimumine nii kohalikes mesinike seltsides kui ka vabariiklikul tasemel. Programmi toel ilmusid rohked teabetrükised ja nõuandematerjalid. Antu Rohtla 3 nõuandevihikut, Jaak Riisi "Mesinduse oskussõnastik" ja mitmed teised trükised, sh varroatoosi ja ameerika haudmemädaniku teemal. Programmi abil tehti 450 meeproovi kvaliteedi analüüsi, et hinnata olukorda meeturul ja mesinikele nõu anda.

Mesindusprogramm 2007 – 2010 jätkab endistes põhisuundades, toetades Eesti mesinduse edendamist. Oluline on siiski mesinike ja seltside endi algatused

ja ettevõtlikkus. Mesindusprogrammi abil ja EML juhatuse tegevusega saab neid algatusi toetada ja nende tegevusele kaasa aidata.

Meepromoprogrammi eesmärgiks oli EL ja Eesti riigi raha toetusel edendada meie meeturgu ja mee müüki. Selleks kulus kokku ligi 850 tuhat krooni, millest 280 tuli katta EML poolt. See omaosaluse raha kogunes eelkõige EML põhi- ja

lisa-liikmemaksudest. Kahjuks ei olnud tulemused kaugeltki nii mõjusad, nagu kulude põhjal oleksime soovinud. Selle tõttu otsustas EML juhatuse promoprogrammi täitmise sellises formaadis lõpetada ja arendada edaspidi meeturgu mee kasutamise propageerimise ja meepäevade korraldamise vormis.

Juhatuse töös on olulisel kohal läbi-rääkimised Põllumajandusministeeriumi-, Veterinaar- ja Toiduametiga seadusandluse ning mesinikele esitatavate nõuete osas. See puudutab nii nõudeid mesinike kui meekäitlejate ja -müüjate registreerimise, teavitamise, mesilate registri ning mee märgistamise ja turustamise osas. Muresid on taimekaitsetööde korraldamisega nii, et mesilased häda ei saaks ja mesinikud kahju ei kannaks. Veel pole lõpule jõudnud karukahjude korvamise määruse elluastumine.

Revisjonikomisjoni töö tulemustest kokkuvõtte teinud komisjoni esimees Luule Toomingas oli sunnitud möönma,

et komisjon alustas liiga hilja, mistõttu töötati kiirustades, süvenemata dokumentidesse ja kontrollimata piisavalt finantside liikumist. Ettekandja kritiseeris teravalt juhatust ja tegi ettepaneku selle aastaaruannet mitte kinnitada, nõudis EML tegevuse välist auditeerimist ja lõpuks pani kahtluse alla juhatuse seaduslikkuse, väites, et valimistulemusi on võltsitud. Mesinikulehe toimetajana tegin L. Toomingale ettepaneku tema käes olevate sellekohaste materjalide avalikustamise, kuid ta keeldus ja lehe ilmumise ajaks pole seda veel teinud. Lõpuks pidi revisjonikomisjoni esimees sõnavõttude käigus tõdema, et juhatuse tegevusega ei ole EML-le kahju tekitatud. Ta nõustus, et PRIA kontrollimehhanism EML poolt täidetava mesindus- ja meepromoprogrammi kulude osas on äärmiselt detailne ja põhjalik ning see on kinnitanud EML finantstegevuse vastavust nõuetele.

Puhkes elav arutelu. Juhatuse aruanne otsustati ühe vastu- ja ühe erapooletu häälega kinnitada ja hääletega 40 poolt, 3 erapooletut kohustati revisjonikomisjoni oma tööd jätkama, lõpetada see 30.-ndaks aprilliks ja esitada EML juhatuse koosolekule mais 2008.

kell 14:32, ametliku osa lõpp,

edasi mesindusest.

Jaak Sultson, Agrimatico Eesti AS-st tutvustas uut toodet **Feedbee**, mis on õietolmu asendaja, maitseb mesilastele hästi ja on kergesti omastatav. Sisaldab valke, rasvu, süsivesikuid, mineraalaineid, vitamiine, mis kõik on 100 %-liselt taimset päritolu. **Feedbee** ei sisalda riskiaineid ja tugevdab mesilaste vastupanuvõimet.

A. Kilk rääkis T. Mällo asemel sellest, missugused nõudeid kavandab VTA Toidubüroo mesindussaaduste tootmisel, käitlemisel ja turustamisel, eriti aga mee märgistamisel.

Külla tuli **Lauri Ruottinen**, kaasatrukisoojad **Praktilise mesinduse** eesti-keelsed raamatud. Soome mesinik jutustas oma maa mesindusest üldse, mee tootmisest, tarbimisest, turundusest, kliendi-teenindusest, uutest toodetest ja mesilaste mõjust keskkonnale. L. Ruottinen andis lühiülevaate soome keeles ilmunud

Praktilise mesinduse teisest osast, kus on juttu mesilaste bioloogiast, emakasvatusest, aga ka tootmise organiseerimisest, tootearendusest, mee ületootmisest ja turustamisest Kesk-Euroopas. Küsimustele vastamise käigus rääkis ta Soome Mesinike Liidu tegevusest ja lõpuks avaldas lootust et ka raamatu teine osa ilmub eesti keeles.

Arvi Raie tegi kokkuvõtte Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi uuringutest 2007.a ja mesilashaiguste seirest 2008.a. Ta andis soovitusi, kuhu paigutada mesilaid, kuidas vältida haigusi ja säilitada peresid, kuidas võtta langetise proove ja kuhu need viia, samuti mesilate registreerimise vajadusest PRIA-s.

Õhtule saadi kell 16:50.

Uku Pihlak

Antu Rohtla – 70!

Kui mesinike hulgas räägitakse Antu Rohtlast, siis mõeldakse temast paljudes erinevates rollides – mesinik, õpetaja-liktor-kuldsuu, nõuandja, teadlane...

Mesiniku roll on siin esmatähtis, sellest tuleb mesinduse suhtes kõik ülejäänud. Nagu Antu Rohtla ise on kinnitanud, sai temast mesinik 7. juulil 1949, kui ta kingitud mesilaspere omavalmistatud tarru paigale seadis. On olnud aega pea kuuskümmend aastat, et uudishimulikult ja teadmishimuliselt mesilastega suheldes suurem jagu nende saladusi välja uurida.

Kõneosava esineja eeldused on Antu Rohtlal vist sünnipäraselt kaasas. Ja et sellele lisanduvad mõõtmata sügavusega teadmised ja kogemused mesindusest, mida teadlasena hoolega kogutud, sõelutud ja setitatud, siis ongi Antust saanud Eestimaa populaarseim mesindusliktor ja paljude õpetaja. Antu Rohtla viimaste aegade mesindusloenguid on kuulatud Rāpinas, Tartus, Kohtla-Järvel, Jānedal, Tūril ja veel mitmes paigas üle Eestimaa,

koduselt Karksi-Nuiast rāākimata. Antu populaarsusest annab aimu nāiteks see tōsiasia, et mārtsi lõpus lumises Vōrus toimunud mesinduspāeval tuli teda kuulama enam kui sada mesinikku üle kogu Lōuna- ja Kesk-Eesti.

Antu Rohtla hingel on rohkesti Eesti mesinduspōllu harimise ja mesindusmōtte ning -seemne kōlvamise „pattu”. Olgu see rehkendatud kasvōi alates aastast 1971, kui tema juhtimisel alustati Olustveres mesinike koolitamist, mis andis Eestile enam kui kahekūmne aastaga pooltuhat eriharidusega mesinikku, kellest paljud on tānased suurtegiijad. Antu tōo mesinduskursuste eestvedaja ja vāārt lektorina on kestnud tānaseni. Antu algatusel toimuva Karksi-Nuia mesinduskursuse jārjekordne mesindushuviliste grupp on oma õpingutega tānaseks poole peale jõudnud. Maikuus jātuvad kursused praktiliste harjutustega juubilarime-silas Polli-Jārvel – paljudele tuttavas mesindusōppuste paigas.

Soovime Antu Rohtlale juubeli puhul palju õnne ja tugevat tervist ning kōike seda, mis juubilaria enda arvates õnneks, rōõmuks ja rahulolekuks tarvilik!

Veel soovime paljudeks aastateks mōnusaid tegemisi mesilaste ja mesinike seltsis – nii enda kui teiste osapoolte rōõmuks ja kasuks!

Eesti Mesinike Liidu juhatus

Vaha sulatamise võimalustest väiksema ja keskmise suurusega mesilates

Antu Rohtla

Vaha sulatamine on üks töömahukamaid ja mustemaid töid mesilas üldse. Vaha on mesindussaadus, mille esmaseks töötlemiseks on aja jooksul kasutatud väga mitmesuguseid meetodeid ja tehnoloogiaid. Paraku on kaasaegsete ja suurte vahasulatamise vahendite kõrval eriti aga väiksemates mesilates kasutusel ka üsna vanad meetodid ja vahendid. Vaha töötlemisel tuleb kindlasti tähele panna ühte asjaolu – kõiki vahaga kokku puutunud esemeid või vahendeid on väga raske vahast puhastada. Mõnikord ei ole see aga üldse võimalik. Peale selle võivad sulatamisel vahaga kokku puutunud vahendid või materjalid kogu vaha rikkuda ja mesinduse jaoks kasutamiskõlbmatuks muuta. Sellepärast on vaha käitlemine ja kvaliteetse tulemi saamine üks keerukamaid protsesse üldse.

Vaha on noorte, 12 – 18-päeva vanuste töömesilaste vahanäärmete eritis, mida mesilased kasutavad kärgede ehitamiseks, haudme ja küpse mee kaanetamiseks. Vaha eritub noorte töömesilaste vahapeeglikestele vedelal kujul, kuid õhu käes see tahkestub kiiresti ja moodustab õhukese vahalestmee, mis kaalub kuni 1,5 mg. Nendest vahalestmetest ehitavadki mesilased kärgi. Kui tarus puudub kärgede ehitamise võimalus, pudenevad vahalestmekesed lihtsalt taru põhjale, kust nad välja ventileeritakse, või kaotavad noored mesilased need orienteerumislendude käigus. Seega sõltub pere vahatoodang just noorte mesilaste hulgast ja kärgede ehitamise võimalusest või ka vajadusest. Kui võimaldada mesilastel vabalt kärgi ehitada, võib tugev pere meie oludes suve jooksul üles ehitada 20 – 25 eesti taru pesakärge, ilma, et meetoodang selle all kannataks. Mõnikord intensiivistub kärgede ehitamine ka sügisese täiendussöötmise ajal, siis kui napib ruumi juurdeantava sööda paigutamiseks.

Juba keskajal oli vaha mee kõrval üheks tähtsamaks kaubaartikliks, sest vaha kasutati küünalde valmistamiseks. Kuna praegu valmistatakse küünlaid ka teistest ainetest, on vaha kasutamine vähenenud. Küll aga on vahaküünlad au sees õigeusu kirikutes, lõhnateraapias ja dekoratiivküünalde valmistajate hulgas.

Nagu eespool mainitud, on vaha sulatamine küllaltki töömahukas protsess, mistõttu jääb umbes 20 – 25 % mesilaste poolt ülesehitatud kärgedest kasutamata, sest mõnikord on mesinikul lihtsam osta igal aastal 1 – 2 kg uut kärjepõhja kui hakata tegelema keeruka ja aeganõudva kärgedest vaha sulatamisega. Peale selle nõuab vaha sulatamine ka teatud spetsiaalsete seadmete või vahendite olemasolu, mida ei saa kasutada muuks otstarbeks.

Vaha käitlemise teoreetilised põhimõtted

Toatemperatuuril on vaha kõva tahke aine, mis murdekohalt on peenekristalliline. Ta sulab 60 – 65°C ja hangub 58 – 63°C juures. Sulatatud vaha värvus on peaaegu valgest kuni tumepruunini sõltudes suuresti toorvaha värvist ja sellest, milliste metallidega vaha sulatamise käigus kokku puutus, aga ka kärgede proopolise ja suirasisaldusest ning kärgede sulatamiseks kasutatud vee soolade sisaldusest. Tumedamatest kärgedest saadakse tumedam vaha. Kui nimetatud teguritest põhjustatud vaha tumedat värvust saab edaspidisel käitlemisel heledamaks muuta, siis mitmesuguste metallidega (raud, malm, vask) kokkupuutumisest tumenenud vaha on juba väga raske muuta. Seda tuleks vältida.

Metallide toimel tumeneb vaha seetõttu, et ta sisaldab 13 – 15 % vabu raskhappeid, mis reageerivad nimetatud metallidega. Peale värvuse muutumise

halveneb ka vaha kvaliteet, vaha muutub hapramaks ega sobi enam kvaliteetse kärjepõhja valmistamiseks.

Parima kvaliteediga vaha saadakse siis, kui vaha toormassi sulatada kuival. Tuntud kui vaha sulatamine päikese abil. Paraku saab päikese vahasulatajaga sulatada ainult heledaid kärgi, sest juba 4 – 5 korda haudme all olnud kärgedest tuleb vaha välja vaid 70 – 75 % ja 8 – 10 korda haudme all olnud kärgedest vaid 60 % ulatuses. Seega peab tumedamatest kärgedest vaha välja sulatama ikkagi kas vee või auruga. Siingi on omad ohud. Võib moodustuda mass, mida nimetatakse „vaha-vees” (peened tangutaolised vahaosakesed sulatusvees) või „vesi vahas”. Mõlemast puudusest vabaneetakse vaha veelkordselt sulatades ja aeglaselt jahutades.

Seega jääb arvatavasti lähiajalgi enamlevinud meetodiks kärgede sulatamine vees või sulatamine auruga.

Auruga sulatamise eelduseks on vastava võimsusega aurugeneraatori ja sulatuskasti olemasolu. Suuremate mesilate omanikud on välja mõelnud ja valmis ehitanud mitmesuguseid aurugeneraatoreid, kuid enamusi neist ei ole oma keerukuse või suurte soetamiskulude tõttu kasutatavad väiksemates mesilates. Seepärast oligi minu katsete eesmärgiks tööstuslikult toodetavatest aurugeneraatoritest sobiva leidmine ja selle abil vaha sulatamise tehnoloogia väljatöötamine.

Selleks otstarbeks soovitas EML kasutada Saksamaal toodetavat väikese mahulist aurugeneraatorit, mis on valmistatud auruga tapeetide seinapanemiseks ja vanade tapeetide seinalt eemaldamiseks.

Katsetest koos fotodega järgmises lehes

Kuidas me Sloveeniast emasid oleme saanud

Sellest on nüüd mitu head aastat möödas, kui ühel kenal suvepäeval bussitais entusiastlike mesinikke kokkulepitud kohas kokku said ja sõit Sloveenia pealinna Ljubljanasse lahti läks. Miks just sinna? Põhjus oli väga konkreetne: seal toimus ülemaailmne mesinike Apimondia kongress. Isiklikult mind sellel reisil ei olnud, aga minu ema oli selles bussis päris kindlasti. Tutvudes sealse elu-oluga, samuti sealkandis üsna laialdaselt kasutuses olevate paviljonidega, kus kasutatakse nn „sahteltarusid“. Meie mesinikele, kes on harjunud lamavtarudega mesindama, tundusid need mingil määral harjumatuena. Sellel reisil satuti ka ühe sealkandis väga tuntud mesilasemade kasvataja juurde. Tagajärjeks oli see, et meiegi mesilasse toodi sellelt reisilt kaks puhtatõulist kraini ema. Varasemast „nõuka ajast“ seostati kraini tõugu rohkem küll Austria Singeriga, kuid tegelikult on kraini tõu looduslik leviala kogu Alpi mäestik ja selle lähim ümbrus. Eestis on teatavasti üldisemalt levinud nii kraini mesilased kui ka soome päritolu itaalia mesilased, peale nende veel kohalikud ristandid. Meie ise oleme eelistanud ja kasvatanud kraini mesilasi, kuigi kogemusi on ka itaallastega.

Kraini tõule heidetakse tihti ette suurt sülemlemistungi ja vähest rahulikkust. Puhtatõuliste emade ja nende esimese paljunduse puhul võib selle arvamuse raudselt ümber lükata. Mis puutub neisse

reisilt toodud kahte emasse, siis võis neile pere läbi vaadates lausa „pähe istuda“ nad ei lasknud end millestki häirida, vaid toimetasid segamatult edasi. Loomulikult jätkus nende emade haudmematerjalist kasvatatud emasid nii endale kui ka müügiks.

Möödusid mõned aastad. Jälle tekkis vajadus uue emamaterjali järele. Appi tuli ootamatu juhus. Lugu oli järgmine: tormilise nooruse seljataha jätnud Toomas leidis oma energiale uue väljundi. Ta hakkas mesilasi pidama, kuid avastas, et need on hirmus tigidad ja närvilised.

Toomas sattus netis surfates Prantsuse firmale Lionis, kes vahendas Sloveenias kasvatatud tõuemasid maailma riikidesse. Ta otsustas proovida. Kuigi otselende Lioni ja Tallinna vahel pole, jõudis saadetis viie emaga (millest ühe prantsuse postitöötaja lendu lasi) Lionist läbi Pariisi ja Helsingi lennupos-

tiga lõpuks Tallinnasse. Tegelikult algas emade teekond Sloveeniast.

Tallinnas toodi saadetis vahetult peale lennuki maandumist joostes Toomase kätte. Pakil oli palju eritempleid peal: hoida ühtlasel temperatuuril, eluohulik, elusorganism, põrutusohtlik jmt. Ühesõnaga teenindus oli ülihea. Loomulikult maksis trantsport rohkem kui emad ja täpne summa on siiani saladus.

Aga emad on tasemel, vastavad täielikult artikli alguses olevale kirjeldusele. Sügisel jõudsin mina neist isegi ühe paljunduse teha ja osa Toomase tigidatest peredest ümber emastada. Tänavu kevadel on originaalid üle vaadatud. Kõik talvitusid hästi, on terved ja õnnelikud.

Hardi Haabel

ill. Edmund Valtmani nim. Viljandi 7. karikatuurivõistluse võidutöö. Autor: Evestus

Õnnitleme tublisid mesinikke. Soovime märtsi- ja aprillikuu sünnipäevalastele tervist, jõudu ja kaunist kevadet

Karl Eestalu	95	13. märts	Kalju Korp	75	9. aprill
Lembit Sirge	82	1. aprill	Atso-Enn Kesküla	70	5. märts
Johannes Lamp	82	23. aprill	Antu Rohtla	70	17. aprill
Maimu Sinijärv	81	18. märts	Oivo-Juhan Kuldbek	70	0. märts
Sulo Lüiste	80	17. aprill	Eva Valk	60	4. aprill
Kaljo Järva	78	30. aprill	Rein Haug	50	16. märts
Ervin Õunapuu	76	17. aprill	Avo Vassar	50	23. märts

Palju õnne!

Nooruse mälestused ravimisest sipelghappega

Juba 1980.a alguses enne esimeste mesilasperede ostmist, sain teada lestade tõrjumise võimalusest sipelghappega. Soovitatav aurumine peab olema 8 – 15 ml ööpäevas. Aeglasem aurustumine ei võta lesti maha, suurem aga võib surmata ema. Veel panin tähele, et kui ka ema jääb ellu sipelghappega ravi korral, on kevadel tema munemisvõime kannatada saanud, sageli jäid nad isegi ahtrateks.

Juba oma esimese mesindusaasta sügisel, septembris jäid kaks taru ootamatult tühjaks. Küllap siis pere nägi ema elu lõppu. See kurb tõde istutas mind maha ja sundis nuputama paremaid

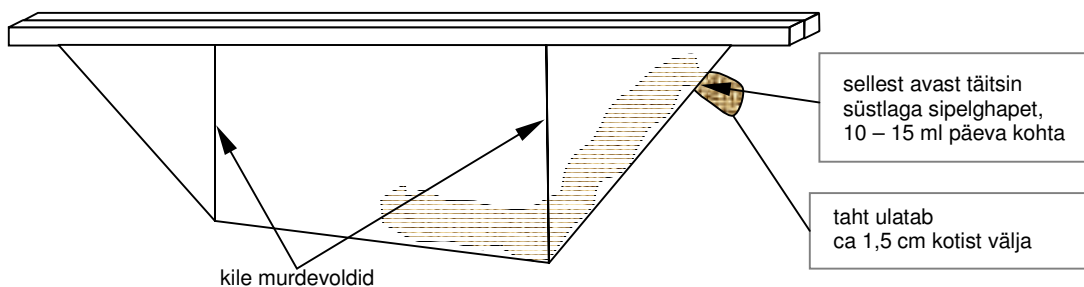
konsentratsiooni peres ühtlane, pea muutumatu sõltudes vaid haudme olemasolust, lennuava suurusest ja tarumattidest, aga mitte välistemperatuurist ja peaaegu mitte pere suurusest. Neid katseid olen teinud aastast-aastasse.

Lennuavad, ca 10 cm laiused kindlustasid piisava aurumise, 10 – 15 ml ööpäevas, mis surmas maksimaalselt vabad lestad. Haue aga kestis sageli oktoobrini ja seda kauem, mida suurem oli tabandumine lestadest. Seejuures tootis viimane haue väga palju haigeid mesilasi. Järelikult viimane haue, pere suur lootus pääsemisele, tõstis ainult lestade arvu-

4. tühjad pilotkad välja võtta ja emad puuridega asemele. Emad vabastada kõigi reeglite kohaselt.

5. Paari päeva möödudes koristada tühjad puurid ja komplekteerida talvepesad lõplikult. Raamide allservas võib veel tekkida lisahauet, kuid "nälginud" emade toitmisest ja haudmest on huvitatud vaid mõned väikesed pered.

Emade varasügisene isoleerimine peredest ravi ajaks oli minu mesinduses väga efektiivne 10 aastat, kuid samas väga töömahukas. Abiks olid praktikan did. Viimased 15 aastat ravin üks kord aastas oktoobris-novembris pärast pere kobardumist talveks kasutades bipiini (Moskva toode. Teadete põhjal olevat Harkovist Ukraina ja muud päritolu tooted ebakvaliteetsed).

sipelghappe aurustamise võimalusi. Süljjetopsid marlist tahtidega vahelaua taga mind ei rahuldanud.

Meenus praepanni voltimine ja nurkade painutamine. Samal viisil voltisin läbi-paistvast kilest "pilotka"-kujulised kotid, mille ülaserivad kinnitasin naeltega kahe kärjeraami vaheliistu vahele. Kotikese ühte otsa lõikasin 1 – 2 cm augu, kuhu asetasin marlist keeratud näpujämeduse tahi. Selle üks ots pidi kindlasti ulatuma kotikese põhja, teine aga 1,5 – 2 cm kotist välja. Need suurused, tahi jämedus ja pikkus, sai kindlaks määratud paljude katsetamistega peredes ja kaalumistega apteegikaaludel. Siin pean rõhutama üht olulist tõeheidu: kõige muutumatum temperatuuriga koht peres on selle keskel, pesaraamide vahel. Aurumise tahi paigutasin lennuavast kaugemale, vastasseina poole. Seal, pere keskel aurab sipelghappe muutumatu kiirusega ja seetõttu on ka sipelghappe aurude

kust ja kurnas peret haige haudme eest hoolitsemisega. Järelikult tuleb viimasest haigest heudmest loobuda.

Järeldused

1. juba augusti lõpus tuleb panna emad 21-ks päevaks titovi puuri;
2. 20-ne päeva pärast on haue koorunud. Lestad pole veel mesilaste kõhuloogete vahele läinud; soe ilmastik septembri keskel on oluline eelis oktoobri-novembri külmadega võrreldes. Nüüd viia puurides koos 3 – 4 mesilasega olevad emad tuppa "kummutile";
3. peredesse emapuuride asemele panna „sipelghappe pilotkad“. Kasutades aurustamiseks 15 ml sipelghapet piisab raviks ühest päevast. Kui aga anda 30 ml hapet, siis piisab kahest päevast kindlasti.

Märkusi

- Sipelghappe aurustumine purgikaantelt sõltub väga tugevasti välistemperatuurist
- Killesse pandud isolatsioonipappidest ei välju sipelghappe aur sugugi püsiva kiirusega, alguses on aurustumine kiire aga juba paari tunni pärast hoopis aeglane. Ema võib viga saada juba esimestel tundidel!
- Mingisugust lesta immuunsust bipiini suhtes ega bipiini sobimatuses ma rääkida ei saaks.

Kes oskaks või teaks tõestada minu arusaamiste ekslikkust, palun teatada. Olen sellest tänulik.

tel 5133356, 7349960

Luke k., Nõo v.

61614 Tartumaa

Hain Taim

Normaalne ema elab titovi puuris hästi – peaaegu!

See on kadunud Elmar Araku soovitus. Vahest viitas ta ka inglase munga Willy Adam'ile, et ema isoleerimine haudmevaiba periood on perele tervislik, siis katkeba nakkushaiguste jada. 1982 – 1985.a levinud kotthaudme ravi oligi selline: ema isoleeriti ca 20-ks päevaks ja iga 2 – 3 päeva järel pritsiti mesilasi rivanooli, hiljem fumagiliini lahusega.

Aastatel 1984 – 1990 oli ema puuris umbes sajalt korral 30 – 40 päeva peakorje ajal. Tulemus: lisaks väga heale saagile võrreldes teiste peredega oli ca 5 sur-

nud ema ja teist samapalju jäid ahtraks. Ju need olidki kehvemad emad. Suurem osa puuris olnud emadest hakkas augustis väga intensiivselt munema. Sel ajal oli väga hea teha lestatörjet, sest haue puudus ja ka ema sai eraldada koos puuriga 1 – 2-ks päevaks "kummuti peale". Siit tuligi idee edaspidiseks: ravida peresid soojal ajal ja ilma emata. See on väga efektiivne.

Edaspidi, aastatel 1985 – 1992 hoidsin umbes tuhandel korral emasid titovi puuris 20. augustist kuni 19. septembrini

s.o ca 20 päeva. Siis kui emad olid peredest eemaldatud, tegin sipelghappega intensiivset lestaravi, 10 – 15 ml ööpäevas. See oli väga tõhus. Septembri alguses oli vahest 15 – 25°C sooja. Puurides surid vaid üksikud, alla 1% emadest. Kõige tähtsam seejuures on, et neid ei ohustanud surm ega ahtraks jäämine sipelghappe toimet. Viimasest haudmest ilma jäämine on isegi hea, sest heudme toime, pealegi veel vigase (varroa-lestad!), on perele raske töö.

Hain Taim

Kimpus sipelgatega!

Olen kimpus sipelgatega!

Mingid suured ja tundmatud sipelgad on kusagilt ilmunud. Nad on musta värvi ja lähemal vaatlusel võib märgata kesk-kohal pisut pruunikat tooni. Kere pikkus on 13 mm. Nad on mul juba kaks peret hävitanud ja nüüd asunud kolmanda kallale. Võetakse karjakesi mesilane ette ja ta on nende käes täiesti abitu.

Aastaid tagasi lammutas poeg ühe taru sisevoodri lahti. Selgus, et soojustuseks pandud penoplast oli sõrmejämehi käike täis uuristatud. Sipelgaid oli "mustmiljon". Nad olid erineva suurusega, osa neist isegi tiivulised. See pilt oli jubel! Panime taru koos sipelgatega põlema, lootuses, et saame neist lahti. Läks

mööda aasta, kui leidsin neid taas aia teisest otsast mesilaste juurest. Taru

põrandasse ja seintesse oli jälle näritud suured käigud ja avad. Mesilased kittisid neid taruvaiguga kinni, kuid sipelgad närisid lahti või tegid uued. Suured saepuru hunnikud olid taru nurkade

juures maas. Läksin mesilastele appi ja sulgesin avad plastiliiniga kuid sellest ei olnud kasu.

Nüüd on järg kolmanda taru käes. "Targu tallita" soovitas pärmi-moosi sööta nende tõrjeks. Mõni siiski hukkus, aga teised enam hõrgutisele ligi ei läinud. Ja nii ongi ka kolmanda pere saatus otsustatud...

Looduses ei ole ma varem nii suuri sipelgaid kohanud, vahest suvel hoonete seintel või põrandal mõnda üksikut.

Ehk on peale taru teisaldamise ka muid lahendusi?

Leili Suits Läänemaalt

Killukesi Hobimesiniku aastaringist

➤ Koolitustsükli Hobimesiniku aastaring 2007 – 2008 viimane, viies õppepäev oli 19. aprillil 2008 Ääsmäel, Voksa talus

- Toimus 5 õppepäeva olulistel hetkedel, kus pöörati tähelepanu mesilaspere bioloogiale, perede ostmisele, laiendamisele, mee võtmisele, haiguste ravile, sügisele täiendussöötamisele, vaha sulatamisele ja talvitumisele.
- Õppepäevadel olid teooria ja praktika omavahel tihedalt seotud
- Kursustel osales kokku 33 õppurit, 22 usinamat said ka Eesti Mesinike Liidu täiendkoolituse tunnistuse

➤ Kursus kasvas aastaga kokku mõnusaks kollektiiviks. Meie ühine „pere“ parandas ka kahe lapse võrra demograafilist

- situatsiooni. Neist 6-kuune tirtsuke võttis ka vapralt osa viimasest õppepäevast
- Kursuslaste tagasisidest:
- Väga tore ja asjalik
 - Ootamme hobimesiniku kursuse läbinuile täiendkoolitust
 - Väga hea, et õppepäevad olid päevakajalised ja teooriale järgnes kohe praktika

- Suur pluss oli Jaagu ja Marje dialoogina läbiviidud loeng
- Kõik oli võimalik üle küsida ja ükski küsimus ei jäänud vastuseta
- Väga head olid kursuslaste endi kommentaarid ja kogemuste vahetus

- Õppepäevi läbis südamlilik suhtumine ja hoolitsus
- Suur tänu telefonitsi antud nõuannete ja hädaabi eest

.Marje Riis

TEATED

Mesinduspäevade ja –õppuste kava mais ja juunis

Tartu Aiandus- ja Mesindusselts

teabeõhtud Soola tn. 1 a

14.05.2008, k17 Mesilaperede paljundamise meetodid, emakasvatamine. Priit Pihlik.

07.06.2008 k9 – 16 õppereis mesinik J. Luguse tootmismesilasse, kogemuste vahetamine mesindustehnoloogias ja mee käitlemises. Jaanus Tull, Jüri Lugus

Tallinna Mesinike Selts

10.06.2008 k18 praktiline õppus Harjumaal Rae vallas Aksel Kurti mesilas. Mesilaste korjema, meetaimed ja -puud ning -põõsad, nende kasvatamise kogemusi.

Karksi-Nuia Mesinike Selts

14.06.2008 k10 praktiline õppepäev Karksi vallas Polli-Järve mesilas emakasvatamise ja tõuparanduse teemadel, sh emakasvatamine Jenter-süsteemi abil. Õppuse viib läbi Antu Rohtla.

Karksi-Nuia mesinduskursus, 3. õppus

24.05.2008 praktiline õppepäev Polli-Järve mesilas. Teemad – kasutatav mesindusinventar; perede kevadine laiendamine; sülemlemise

vältimine; perede paljundamine, kärjemee tootmine. Õppuse viib läbi Antu Rohtla.

Põlvamaa Mesinike Selts

07.06.2008 k11 praktilise õppepäev Jakob Tammela mesilas Moostes Mesindusmeetod ja töövõtted, kogemusi jagab Jakob Tammela

20.06.2008 õppekäik A.Rohtla mesilasse Teema – perede paljundamine ja emakasvatamise meetodid, õppuse juhendaja Antu Rohtla.

Saaremaa Mesinike Selts

14.06.2008 k10 praktiline õppepäev Muhumaal Aimar Lauge mesilas: suvised tööd, sülemlemise vältimine, emakasvatatus.

Elva Mesinike Selts

24.05.2008 k10 praktiline õppus Tõnu Hiimäe mesilas Pargi t. 34 Elvas. Teemad: Uute perede moodustamine – perede poolitamine, kunstpere, võrsikpere, lendpere. Korraldab Tõnu Hiimäe.

Lääne-Virumaa Mesinike Selts

18.05.2008 k12 praktiline mesinduspäev Maire Valtini mesilas Vinni v. Inju k.. Teemad: praktilised kevadtööd mesilas, perede laiendamine ja sülemlemise vältimine, emakasvatamine ja perede paljundamine. Õpetab Maire Valtin.

Hiiumaa Mesinike Selts

Igal kolmapäeval ja laupäeval tasuta mesindus-alased konsultatsioonid

Tellimused postiga saadame ELS-14 abil välja igal kolmapäeval
Kõik tellimused ja info ainult telefonil 50 42 377, Rein Talmet.

Luke Vahavabrik OÜ teatab vahavahetuse ajad ja kohad:

3. mai kell 10 lisaku bussijaam
kell 11 Jõhvi viadukti all
kell 13 Kiviõli, Maidla tee 1

31.05.2008 k10 praktiline mesindusõppus.

Teemad: perede kevadine ja suvine hooldamine, arendamine, sülemlemise vältimine, uute perede moodustamine, emakasvatamine ja peredele andmine. Sirje Kuulmata, Uku Pihlak, Jaan Alt.

Ida-Virumaa Mesinike Selts

03.05.2008 k10 mesinike teabepäev Kohtla-Järvel Järve Gümnaasiumis Katse t. 2. Lisateave: Külli Reinberk tel. 5276890. Samas ka vaha vahetamine kärjepõhja vastu, k12. Hain Taim.

Otepää Mesinike Selts

12.07.2008 k10 õppe-teabepäev Ants Tiirmaa mesilas Puka vallas Teemad: Mesindustehnoloogia erinevaid lahendusi. Mesilaste korjema ja meetaimed, korjema parandamise võimalusi. Tõuparanduse võimalusi igale mesinikule. Esinevad Raimo Kiudorf, Mai Endla, Ants Tiirmaa.

EML korraldusel

15.06.2008 k10 emakasvatamise ja tõuparanduse õppepäev Mai Endla mesilas Hüürus Harjumaal.

Lisateave Mai Endla tel. 5128200.

Vabariiklik mesinike suvepäev

26.07.2008 k10 Läänemaal Haapsalus. Mesinduspäeva täpsem kava ilmub järgmises Mesinik-lehes.

Võru Mesinduskauplus

E–R 9.00–17.00, L 9.00–14.00

Kreutzwaldi tn 113, Võru

Võru Teenus OÜ on Baltimaade suurima mesindustarvete hulgifirma Vinnis ametlik kaupade maaletooja Eestis.

Kohapeal on olemas üle 150 nimetuse mitmesugust mesindusinventari, sh tarusid, raame, kaitsevahendeid, kirjandust, täiendussõota, väikepakendis oblikhapet, seebikivi jpm. Ostame ka vaha ja müüme Luke Vahavabriku kärjepõhja.

10. mai kell 9 Kaarepere kauplus

kell 10 Jõgeva turg

kell 11 Põltsamaa vana bussijaam

kell 13 Viljandi turg

kell 15 Valga raudteejaam

Hinnad: vahetus – 25 kr/kg (+ veotasu 5 kr/kg),

vaha ost – 80 kr/kg, kärjepõhja müük – 180 kr/kg.

Muudel aegadel helista ja/või kutsu ka koju.

Kõik erimõeldulised kärjepõhjad tellimise alusel.

Telli varakult!

Tel. 5133356 ja 7349960

Järgmine EML ajaleht "Mesinik" nr. 3 (47) ilmub juunis 2008. Teadete ja reklaami avaldamine "Mesinikus" on EML liikmetele tasuta, teistele vastavalt kokkuleppele. Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleks.kilk@mail.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontakttelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesinduslane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

"Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010" tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada.